

»Huimaavan jännittävä romaani, jota ei voi jättää kesken.»

- SVENSKA DAGBLADET

ANDERS ROSLUND

LEVON HETKI
NYT LYÖ

WSOY

ANDERS ROSLUND

LEVON HETKI NYT LYÖ

SUOMENTANUT | ANNAMARI TYPPÖ

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

RUOTSINKIELINEN ALKUTEOS

Sovsägott

© ANDERS ROSLUND 2020

PUBLISHED BY AGREEMENT WITH SALOMONSSON AGENCY

SUOMENKIELINEN LAITOS © ANNAMARI TYPPÖ JA WSOY

ISBN 978-951-0-45278-3

PAINETTU EU:SSA

osa 1

Hautausmaalla on aina kylmä

HUIMASI.

Häntä huimasi.

Hän yritti istua liikkumatta. Niin kuin hänellä oli tapana.

Hengitti syvään.

Sulki silmänsä ja odotti.

Kunnes huimaus meni ohi. Ja maailma lakkasi pyörimästä, niin että hän saattoi kurkottaa kohti kukkaa, josta hän kovasti piti. Rakkauden yrtti. Se oli kasvin lempinimi. Korkea kasvi nousi aina loppukesällä maasta kauniina ja ylpeänä ja hymyili hänelle. Ewert Grens unohti hetkeksi lonkkasärkynsä, napsi kuihtuneet lehdet pois ja kasteli kannulla nuput, joista kehittyisi vaaleanpunaisia kukintoja. Hän silitti hellästi valkeaa ristiä – sen lähemmäs naista hän ei päässyt. Sormenpäät seurasivat kohoumia, joista muodostui yksinkertaiseen messinkilaattaan naisen nimi. Ainoa ihminen, josta hän oli pitänyt tiukasti kiinni ja joka oli pitänyt tiukasti kiinni hänestä.

Minulla on sinua ikävä.

Pitkään hän oli kieltäytynyt tulemasta tänne. Pohjoisen hautausmaan itäiselle reunalle. Hän oli jättänyt auton avoimen portin luo ja astellut pitkin mutkittelevia hiekkakäytäviä, tallonut näkyvistä haravanpiikkien jättämät jäljet. Ympärillä oli muistomerkkejä ja hautakiviä, jotka olivat niin suuria, että ne kohosivat hänen yläpuolelleen ja tuijottivat häntä. Mutta aina kun hän oli ollut pääsemäisillään perille, hänen rintaansa oli alkanut puristaa ja jaloista oli kadonnut kaikki tahdonvoima ja hän oli antanut periksi, kääntynyt takaisin kohti autoa ja kaupunkia ja poliisitaloa – kohti työhuoneen vakosamettisohvaa, jonka nuhruisilla tyynyillä hän tunsu olonsa turvalliseksi. Kunnes hän eräänä aamuna yhtäkkiä ymmärsi. Se, mitä hän pelkäsi, oli jo tapah-

tunut. Ja kun sen tajusi, oli jatkettava matkaa, ettei pelko ehtisi perille ensin ja tuuppaisi uudelleen kumoon.

Minulla on sinua ikävä, mutta koko ajan vähemmän ja vähemmän.

Ewert Grens ripusti tyhjän kastelukannun puutarhavajan seinällä olevaan koukkuun ja oli juuri asettamassa haravaa paikoilleen, kun huimaus palasi. Se vyöryi hänen lävitseen, ja hän pysyi pystyssä vain ottamalla tukea lankkuaidasta – huimauksen hallitsematon voima kävi hänen kimppuunsa yhä useammin ja yhä pontevammin, ja jos Anni olisi ollut elossa, tämä olisi vienyt hänet Sophiahemmetin sairaalaan. Itse hän mieluiten vältteli valkotakkisia.

Hän teki niin kuin aiemminkin, seisoi aivan paikoillaan ja odotti, että levoton ja raju pahoinvoinnin aalto laantuisi. Kun niin ei käynyt, hän istahti penkille, josta oli ajan myötä tullut hänen omansa, ja tarkasteli ruohotilkkua, jolle joku byrokraatti oli päättänyt antaa nimeksi lohko 19B, numero 603. Häneltä oli kestänyt vuosia kulkea kahden kilometrin matka kotoa, pauhaavalta ja vilkasliikenteiseltä Sveavägeniltä Solna kyrkvägin varressa sijaitsevalle avaralle, hyvin hoidetulle kirkkomaalle ja uskaltautua näkemään, että Anni lepäsi täällä yhtenä monista kolmenkymmentuhannen muun haudan joukossa – ne olivat pienen matkan päässä toisistaan, jotta eivät aiheuttaisi häiriötä, mutta riittävän lähellä, niin etteivät koskaan joutuisi olemaan yksin.

Hän antoi elokuun tuulen leikkiä poskillaan, joille oli ajan myötä ilmestynyt ryppyjä ja joita peittävä karva vaikutti jokaisella käynnillä ohentuneen. Ja hän tunsu sen. Rauhan. Myös sisällään. Se riitti ajamaan huimauksen hetkeksi tiehensä.

Juuri silloin maa hänen allaan alkoi vavista.

Koko maailma tärisi.

Grens katsoi nopeasti ympärilleen. Ei se ollutkaan muu maailma. Se oli penkki. Se jolla hän oli aina istunut yksin. Nyt siinä istui joku nainen, vain puolen metrin päässä hänestä.

Hänen penkillään.

Aivan hänen vieressään, sanomatta mitään, kiinnittämättä häneen mitään huomiota.

Hän vilkaisi naista varovasti. Samaa ikäluokkaa, niin hän arveli, tummat lyhyet hiukset, katse ei väistänyt toista edes uhkaavassa tilanteessa

tai häpeästä. Nainen muistutti ehkä hiukan Mariana Hermanssonia. Yhtä niistä harvoista ihmisistä, joihin Grens oli koskaan luottanut ja jonka hän oli itse palkannut pätevempien hakijoiden pitkän jonon ohi. Mariana oli ollut vuosien ajan yksi hänen lähimmistä työtovereistaan ja myös lähimmistä ystävistään, kunnes tämä oli kerran erään tutkinnan päätteeksi ilmoittanut hakeneensa toista työpaikkaa, koska ei kestänyt häntä enää. Grens ei moittinut naista, eihän hän itsekään usein kestänyt itseään. Sen jälkeen he eivät olleet tavanneet kertaakaan, ja ehkä siksi hän oli joskus näkevinään naisen muissa ihmisissä.

Kului useita minutteja. Sitten tuntematon nainen avasi suunsa.

– Onko sinulta kuollut joku?

Katse oli edelleen tiukasti eteenpäin.

– Tarkoitan, että eikö meiltä kaikilta ole?

Grens ei vastannut.

– Anteeksi, haluat varmaan olla rauhassa. En vain ole koskaan aikaisemmin nähnyt ketään muuta istumassa penkilläni.

Nyt Grens vastasi.

– Ai sinun penkilläsi?

Nainen hymyili.

– Ei toki. Siis varsinaisesti. Minä vain yleensä olen... niin, yksin.

Täällä päin hautausmaata ei juuri törmää muihin ihmisiin.

He istuivat vielä hetken aikaa puhumatta.

Nainen katsoi suoraan eteensä, Grens katsoi suoraan eteensä.

Kumpikaan ei liikahtanut.

– Vaimoni.

Grens nyökäytti päätään kohti parin metrin päässä olevaa valkoista ristiä.

– Hänen nimensä oli Anni. Ja nyt kun ajattelen...

– Niin?

– Ehkä muistutatkin enemmän häntä.

– Anteeksi kuinka?

– Tarkoitan vain... Hänen vuokseen minä istun täällä. Häntä minä suren.

Myös nainen hänen vieressään nyökkäsi mutta ei pahoitellakseen, se kun oli turhaa paikassa, johon kaikki tulivat tervehtimään kuolleita,

vaan pikemminkin osoittaakseen ymmärtävänsä, mitä Grens tarkoitti ja että se kuulosti järkevältä.

– Miten kauan siitä on? Siis siitä, kun vaimosi kuoli?

– Miten sen nyt ottaa.

– Ai?

– Hän... Se oli työtapaturma. Kolmekymmentäviisi vuotta sitten. Auto ajoi hänen päänsä yli. *Minä* ajoin. Syy oli minun. Hän ei enää kyennyt kommunikoimaan eikä ollut enää kunnolla olemassa. Mutta minulle hän oli. Monien mielestä hän kuoli jo silloin. Siitä, kun hän kuoli myös tiukan lääketieteellisesti, on kai tarkalleen ottaen kymmenen vuotta.

– Entä sinulle?

– Pari vuotta myöhemmin. Nyt ymmärrän, että hän on kuollut. Ettei häntä ole olemassa. Muille. Mutta minulle hän on olemassa – omalla tavallaan.

Kaikki ne aamut ja iltapäivät ja illat täällä, Annin luona. Eikä kukaan ollut kertaakaan lähestynyt häntä haudalla. Hän arveli näyttävänsä siltä, ettei häntä kiinnostanut, eikä kenellekään ollut koskaan tullut mieleenkään liittyä hänen seuraansa penkille.

Mutta nyt se ei tuntunut pahalta eikä väärältä.

Vain kummalliselta.

– Entä... sinä?

– Anteeksi?

– Ketä sinä suret? Kenen vuoksi sinä olet täällä?

Hän ei ollut koskaan ollut kovin hyvä puhumaan niitä näitä. Ja yrittäessään jutustella hautausmaalla hän tunsu itsensä tavallistakin kömpelömmäksi. Nainen ei kuitenkaan vaikuttanut piittaavan siitä, ei ehkä edes huomannut.

– Hauta on... tuolla. Suuren koivun vieressä. Näetkö? Siinäkin on yksinkertainen valkoinen risti. Aivan kuten vaimosi haudalla.

Nainen osoitti johonkin kauemmas.

– Et taida nähdä sitä, kun välissä on niin monta riviä. Mutta tämä on paras paikka istua. Käyn yleensä ensin haudalla ja istun sitten alas – voin tuntea hänen läsnäolonsa tänne saakka.

Ewert Grens ei sanonut mitään, sillä nainen halusi selvästikin jatkaa.

– Mutta ethän sinä sitä kysynyt. Kysyit, ketä käyn täällä tervehtimässä.

– Niin. Mutta ei sinun tarvitse...

– Vastaus on, etten oikeastaan tiedä.

– Anteeksi kuinka?

– Ketään ei haudattu.

Nainen katsoi häntä.

– Arkussa ei ole ketään.

KÄSI.

Se on yhtä aikaa pehmeä ja kova.

Ne pitää minua kädestä ja sanoo, ettei minun ole pakko, jos en halua
ja jos mieluummin jään tänne ihan yksin.

Ei ole pakko lähteä niiden mukaan.

EWERT GRENS JÄHMETTYI. Pureva tuuli syöksyi hänen lävitseen ja asettui sitten johonkin pallean tienoille.

– Mitä...

Hän oli kyllä oppinut läksynsä – hautausmaalla oli aina kylmä.

– ... sinä oikein tarkoitat?

– Juuri sitä. Arkku on tyhjä. Siksi kai käyn täällä niin usein.

Grens kääntyi ensimmäistä kertaa penkillä istuvaa naista kohti, odotti että nainen jatkaisi ja kohtasi katseen, joka ei koskaan väistänyt toista. Naisella toden totta oli sellainen katse: se ei pyydellyt anteeksi mutta huokui samalla myötätuntoa.

– Haudassa ei makaa kukaan.

Grens ei tuntenut naista eikä ollut tavannut tätä koskaan aikaisemmin. Siitä huolimatta hän ymmärsi naisen olevan vakavissaan. Nainen ei pilailut hänen kustannuksellaan, ei ollut hullu eikä tällä ollut mitään hämääriä tarkoituspäätä. Hän vain sanoi niin kuin asia oli.

– Tule perässä.

Maaailma vavahteli taas, kun nainen nousi ylös ja hutera penkki koetti asettua aloilleen. Hän käveli haravoitua hiekkakäytävää pitkin ja pysähtyi viiden rivin päässä olevalle haudalle. Sillä oli samanlainen valkoinen puuristi, jollaisen hän itse oli tilannut Annille. Miten ihmeessä hän ei ollut huomannut ristiä aiemmin, vaikka oli käynyt täällä niin usein? Vierias nainen seisoi haudalla ja odotti, että Grens tekisi hänelle seuraa ja hän voisi ryhtyä kuvailemaan tapahtumia, joista ei olisi koskaan pitänyt joutua kertomaan, sillä niiden ei olisi koskaan pitänyt edes tapahtua.

– Minä kadotin hänet.

Nyt Grens näki kirjoituksen. Puisen ristin keskellä.

Metallilaatassa luki vain kolme sanaa:

MINUN PIENI TYTTÖNI

– Hän oli nelivuotias. Melkein päivälleen.

Rikoskomisario astui lähemmäs kuin nähdäkseen, lukiko ristissä mitään muuta.

Ei.

Aivan kuin sanat olisivat muodostaneet kaksi etunimeä ja yhden sukunimen. Minun Pieni Tyttöni. Seitsemän kirjainta enemmän kuin Ewert Grensissä.

– Se tapahtui rumassa ja törkyisessä pysäköintitalossa Södermalmilla. Siellä hän katosi. Uudessa mekossaan ja kaunis letti pitkissä hiuksissaan.

Haudalla oli enemmän kukkia kuin sillä, jota Grens itse hoiti. Eri lajikkeita, värikkäämpiä. Kaunis, pehmeä kukkaistutus sinisen ja punaisen ja keltaisen sävyissä. Grens yllättyi tunnistaessaan sekä kohtalonkukan että tähtisilmän ja petunian, vaikka ei ollutkaan erityisen kiinnostunut kasveista, mutta kyse oli kukista, joita hän oli vuosien varrella oppinut karttamaan Annin haudalla, koska ne vaativat runsasta kastelua.

Vieressä seisova nainen selvästikin kävi täällä usein.

– Poliisi tietenkin tutki katoamista. Ensin tiiviisti, ja minuakin kuulusteltiin useita kertoja. Mutta viikoista tuli kuukausia, ja tutkinta muuttui koko ajan epäsäännöllisemmäksi. Vuoden päästäkään ei tiedetty yhtään sen enempää kuin ensimmäisenä päivänä. Kukaan ei puhunut tyttärestäni eikä koskaan kysellyt hänen peräänsä. Aivan kuin häntä ei olisi koskaan ollut olemassa eikä hän olisi merkinnyt mitään. Siksi jätin hänen nimensä pois haudalta, häntä ei enää kaipaa kukaan muu kuin minä, hän kuuluu vain minulle. *Minun pieni tyttöni*. Se saa riittää.

– Sanoitko... pysäköintitalossa?

– Kyllä.

– Me odotimme vaimoni kanssa lasta, kun... sekin tapahtui eräässä...

Nainen keskeytti hänet.

– Jätin oven auki ja kävelin pienen matkan päässä olleelle pysäköintiautomaatille.

Hän tuijotti ristiä painajaiseensa unohtuneena.

– Siksi en koskaan nähnyt sitä autoa. Ennen kuin oli liian myöhäistä.

Grens odotti. Sillä aikaa nainen keräsi voimiaan.

– Valvontakamerat paljastivat, että elämäni muuttui lopullisesti tasan seitsemässä sekunnissa. Tyttäreni istui lastenistuinissa apukuskin paikalla, kun toisen auton kuljettaja pysähtyi aivan minun autoni viereen ja avasi oven, kapusi autostaan, otti tyttäreni syliinsä, palasi autoonsa ja ajoi tiehensä.

Sitten vieras nainen, jonka kanssa oli niin vaivatonta puhua ja jota oli helppo kuunnella, teki samalla tavoin kuin Grens itse usein Annin haudalla: kyykistyi ja siivosi pois kuihtuneet lehdet ja yksittäiset rikkaruohot. Ehkä syykin oli sama – kyse ei ollut siitä, että hauta näyttäisi toisten ihmisten silmissä siistiltä vaan pikemminkin siitä, että voi tuntea tekevänsä jotakin hyödyllistä, vaikka se olikin jo liian myöhäistä.

– Hautajaiset olivat todella omituiset.

Nainen haroi kukkamerta, joka erotti hänet kaipuunsa kohteesta.

– Siellä olin minä. Ja yksi poliisi, sosiaalityöntekijä ja pappi – tyttäreni ei ollut koskaan tavannut heitä, eivätkä he olleet merkinneet hänelle mitään hänen eläessään, saati sitten kun hän oli jo kuollut. Ja se pikkuruinen kuoppa, jonka vahtimestari oli kaivanut maahan! Punainen ruusu pienen perhosenkeveän arkun päällä, jossa ei maannut ketään! Kirkonkellot soivat tyttäreni kunniaksi ja kanttori, joka oli ennenkin haudannut yhtä pieniä vainajia, oli valinnut kehtolaulun. ”Levon hetki nyt lyö.” Oli kaunis päivä, aurinko paistoi varovasti, ja kappelin urkujen herkkä soitto seurasi kulkuamme, kaikki tuntui jotenkin järjettömältä, kun hädin tuskin elämänsä alkuun päässeelle ihmiselle tarkoitettu arkku laskettiin maahan ikuisiksi ajoiksi.

Nainen vaikeni.

Pian hän kuitenkin alkoi laulaa, kasvot edelleen kukkaistutuksen puoleen käännettyinä.

– *Levon hetki nyt lyö, jo joutuvi yö.*

– Anteeksi?

– Niin me lauloimme. Kehtolaulun ensimmäistä säkeistöä. Se tuntui... niin, toisenlaiselta kuin silloin, kun olin laulanut sitä tyttärelleni kotona.

Nyt nainen kääntyi ympäri.

– Ehkä siksi, että omassa sängyssään hän kävi nukkumaan määrättyksi ajaksi. Siksi kunnes heräisi. Toisin kuin sillä kertaa – ikuisen uneen.

Hän katsoi Grensiä ja osoitti ruohotilkkaa, jolla he seisoivat.

– Hänen arkkunsa on täällä, meidän jalkojemme alla. Eikö se olekin ihmeellinen ajatus?

Kyllä. Se *oli* ihmeellinen ajatus. Juuri niin Grens oli itsekin monta kertaa ajatellut. Hänen rakas Anninsa lepäsi muutaman rivin päässä voimatta nähdä tai kuulla häntä. Kunpa hän olisi voinut elää uudelleen päivät, joina suru oli murskannut kaiken – hänen olisi pitänyt osallistua vaimonsa hautajaisiin.

– Kutsun nyt häntä mielessäni Keijuksi, kun olen ottanut pois hänen oikean nimensä. Keiju on hyvä, sillä keijuja on olemassa vain, jos niihin päättää uskoa.

Nainen ojensi kätsensä, joka oli siro ja lähes luiseva mutta yllättävän voimakas. Aivan kuin hän olisi pitänyt kiinni Grensistä, kiskonut tätä itseään päin.

– Siitä, kun kadotin hänet, on melkein kolme vuotta. Ja siitä, kun hänet julistettiin kuolleeksi, on pian puoli vuotta. Käyn täällä kerran viikossa, ettei hän joutuisi olemaan yksin, sillä minusta tuntuu kuin hän olisi, vaikka täällä on niin paljon muitakin. Useimmiten käyn torstaisin, kuten tänään, koska silloin on helpompi livistää hetkeksi töistä. Nyt minun täytyy lähteä – ehkä tapaamme joskus uudelleen, jos satumme haudalle yhtä aikaa. Tai jos emme, olisi hienoa, jos voisit joskus käväistä täälläkin, kun kuitenkin olet lähellä. Ei sinun tarvitse viipyä pitkään, eikä sen pidä tuntua velvollisuudelta, mutta niin että hän vaistoaa jonkun olevan paikalla.

Grens katseli, kuinka naisen selkä katosi näkyvistä siellä, missä hiekkakäytävä koukkasi hyvin hoidettujen pensaiden ja korkeiden, toiselta ajalta peräisin olevien hautakivien taakse – ja tajusi, ettei edes

tiennyt tämän nimeä. Nimetön, aivan kuten tyttärensäkin.

Grensinkin olisi pitänyt lähteä, sillä hänellä oli edessään työpäivä Tukholman poliisin tutkintayksikössä ja työpöydällä odotti vähintään kymmenkunta selvittämätöntä tapausta, mutta hän ei ollut vielä saanut asioita päätökseen Annin kanssa. Hän istahti siis uudelleen penkille, tällä kertaa yksin, eikä mikään tärisssyt.

Toisinaan hän mietti täällä istuessaan nimenomaan lapsia. Anni ei ollut koskaan saanut tietää kantaneensa täysiäikaista tytärtä, heidän kaipaamaansa lasta. Lasta, jolla oli sydän ja keuhkot ja silmät, jotka avautuivat ja sulkeutuivat. Lapsen elämä oli päättynyt samalla hetkellä kuin Anninkin elämä omalla tavallaan päättyi. Vai eikö Grens itse ollut koskaan puhunut asiasta? Niin. Kyllä hän oli yrittänyt. Kertoa Annille. Etenkin aluksi hoitokodissa, kun hän oli yrittänyt pitää kaikin voimin kiinni vaimostaan, mutta tämä ei ollut tuntunut oikein ymmärtävän.

Minun Pieni Tyttöni.

Niin helvetin epäoikeudenmukaista.

Joskus, käyttäessään kaiken työaikansa paatuneiden ja toisiaan ammuskelevien ammattirikollisten jahtaamiseen, hän huomasi, ettei suoraan sanoen piitannut heistä tippaakaan. Hän tietenkin teki työnsä ja tutki tapaukset niin hyvin kuin pystyi, kuten hänen tapoihinsa kuuluu – Ewert Grensin maailmassa mitään ei tutkittu leväperäisesti, vaan kaikki kivet käännettiin ympäri niin monta kertaa kuin oli tarpeen, sillä se oli ainoa tapa, jolla hän saattoi tulla toimeen itsensä kanssa – mutta enää hän ei oikein jaksanut välittää uhreista, jotka joutuivat kärsimään omien valintojensa seurauksena. Sen sijaan lapsi, joka oli vahingoittunut tai peräti kuollut, ei ollut valinnut kohtaloaan. Lapselta oli varastettu elinpäiviä paljon enemmän. Siksi hän tunsu lapsia kohtaan paljon enemmän myötätuntoa.

Pian hän unohti ajankulun.

Istui vain auringossa, joka levitti lämpöään kaikkialle paitsi tänne, ja antoi purevan tuulen jahdata itseään avaralla hautausmaalla.

Oli kulunut melkein tunti, kun hän viimein nousi ylös ja taittoi pari oksaa Annin kukkapenkistä. Hän veisi ne toisen pienen puuristin ohuelle reunukselle ja esittäisi samalla muutaman kysymyksen pienelle tytölle, joka ei maannut haudassaan.

Kuka sinä olet?
Miksi sinä katosit?
Missä sinä olet nyt?

MIKÄ ON PAHINTA MITÄ VOI KUVITELLA?

Ewert Grens ei ole koskaan toipunut vaimonsa Annin ja heidän syntymättömän tyttövauvansa menetyksestä.

Mutta sitten hän kohtaa hautausmaalla naisen, jonka tarina tuntuu vielä pahemmalta: naisen nelivuotias tytär joutui vuosia sitten ryöstäjien käsiin ja katosi. Grens lähtee kauhakuormaajatyylillään selvittämään tapausta. Hän on vannonut Piet Hoffmannille, entiselle poliisin soluttautujalle ja nykyiselle ystävälleen, ettei koskaan enää vedä häntä mukaan tutkimuksiinsa. Mutta joskus tulee tilanne jossa mikään lupaus ei pidä.

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-45278-3